

Manželské a rodinné poradenství

Zpracovala PhDr. Marta Pšikalová

Historie manželského poradenství v Brně

- Rok 1971 – ustavení poradny
- Osobnosti působící v brněnském poradenství
- Postupné členění poradny

Služby v manželské poradně

- Odborné sociální poradenství
 - manželské a rodinné poradenství – cílené, krátkodobé vedení
 - manželská a rodinná terapie – systematická déletrvající restrukturalizace systému
 - telefonická intervence a poskytnutí informací
 - psychologická krizová intervence
 - nácvik soc. dovedností (asertivní chování, relaxační techniky)
 - skupinová terapie a poradenství
 - poradenský servis a terapie pro rodiny s dětmi v NRP

Služby v manželské poradně

- Sociální poradenství
 - základní sociálně právní poradenství
 - poskytování informací (přesměrování na jiné instituce)
 - spolupráce s jinými organizacemi v rámci sítě sociálních služeb, zdravotnictví a školství

Poradna, klienti a jejich kontakt s poradnou

- Umístění poradny, první dojem při vstupu
- Kontakt s poradnou
- - www.manzelska.poradna-brno.ic.cz
- - e-mailem: rodin.poradna@volny.cz
(Buzkova 43)
- - poradnabrno@volny.cz (Sejkorova 6)
- - manzelska.poradna@centrum.cz
Táborská 198

Poradna, klienti a jejich kontakt s poradnou

- - telefonicky: 548 538 338 (Buzkova 43)
548 426 611 (Sejkorova 6)
548 538 497 (Táborská 198)
- osobně: na příslušných adresách

Ochrana klientů

- První kontakt: většinou se sociální pracovníci
- - informační leták o sociální službě bere si klient s sebou domů
- - písemný souhlas se zavedením spisu (vyjma klientů vedených anonymně) – dle zákona 101/2000 Sb. O ochraně osobních údajů a § 90 vyhlášky MPSV č. 182/91 Sb.
- - sběr nezbytně nutných údajů

Oznamovací povinnost

- Pracovníci poradny zachovávají o všech informacích mlčenlivost, pokud je jí klient sám nezbaví
- Oznamovací povinnost se týká především týrání svěřené osoby, pohlavního zneužívání a k povinnostem patří překažení trestných činů

Poskytování informací

- Žádá-li soud informace o poradenském procesu a jeho výsledku v souvislosti s rozvodovým řízením a poradnu navštívili oba partneři, musí být v žádosti výslovně uvedeno, že s vydáním zprávy oba souhlasí. Písemný souhlas mohou také udělit písemně oba partneři v poradně.
- Pokud souhlas vydá jen jeden z partnerů, poskytují se údaje pouze o tomto partnerovi, o druhém se konstatuje, že s podáním zprávy nesouhlasí.

Počet konzultací

- Jednorázová konzultace:
 - – klient (se) potřebuje informovat o dané problematice
 - - klient si chce konfrontovat své postoje
- Opakované návštěvy:
 - - jejich počet se objeví v kontraktu, který ústně či písemně uzavírá poradce s klientem.

Kontrakt – dohoda o spolupráci

- Začíná často otázkou:
 - - Co vás přimělo k objednání
 - - Jaké je vaše očekávání od dnešní návštěvy
 - - Kam bychom společně mohli směřovat, aby to mělo pro vás význam

První návštěva – kontakt s poradcem

- Co se často děje:
- - popis historie soužití k současnosti
- - sdělení: Vlastně nevím, jak mám začít...
- - mlčení, někdy pláč (převážně F, ale i M)
- - potřeba „zachránit“ vztah
- - potřeba změny chování druhého partnera

Poznámky nebo podržet obsah sdělení v mysli bez nich?

- - ptát se klienta, zda mu občasný záznam nevadí (pokud vadí, naladit mozkovou kapacitu na max.)
- - poznámkou může být otázka, která poradce napadne a mohla by zapadnout
- - zapsat si výstup a případný úkol, s nímž jednotlivec či pár (rodina) odchází

Záznam z první návštěvy

- - kdo se jí účastnil (idiv., pár, rod., + stážista či kolega)
- - očekávání klienta
- - popis problému
- - historie
- - co kdo udělal pro řešení
- - podpora
- - úkoly
- - reflexe klienta, domluva další návštěvy

Základní formy poradenských služeb

- Případová práce s jednotlivci, páry, rodinami, skupinou
- Poskytnutí informace, doporučení, poradenství, terapie, psychologického doprovázení
- Pomoc při zprostředkování dalších kontaktů (psychologická, zdravotnická, sociální pomoc)

Cíl poradenského procesu

- Dosažení alespoň relativní stabilizace a harmonizace osobnosti klienta, aby mohl přijmout sám sebe a plnit roli v oblasti partnerství a manželství, rodičovství a rodiny.
- V souladu se záměrem obou klientů dosáhnout alespoň relativní stabilizace a harmonizace vztahu.
- V práci s rodinou dosáhnout alespoň relativní stabilizace a harmonizace rodinných vztahů, aby rodina mohla optimálně fungovat. Vždy se preferuje zájem nezletilých dětí.

Základní zásady při poskytování služeb

- Respektování práv klientů
 - není potřeba žádné doporučení
 - služby v poradně jsou bezplatné
 - klient má právo vystupovat anonymně
 - povinnost všech pracovníků poradny
 - zachovat mlčenlivost dle §90 vyhlášky č.182/91 Sb.
 - dodržuje se zásada nestrannosti a nezávislosti přístupu ke klientovi a řešenému problému

Základní zásady při poskytování služeb

- Respektování volby klientů
 - k výběru pracoviště
 - k přání věnovat se konkrétnímu problému
 - na změnu poradce, změnu požadavku, ukončení poradenského procesu i bez udání důvodu

Základní techniky práce s klientem

- - rozhovor (explorace, reflexe, případné parafrázování)
- - empatické a všímavé naslouchání
- - někdy „pouhé“ doprovázení klienta
- - pomoc klientovi (ujasnění a sdělení motivů práce)
- - opravdovost poradce

Některé zásady práce s klienty

- Povzbudit k promýšlení potíží v poradně
- Vnímat sdělení klientů jako zdroj informací, poradce není soudce ani rozhodčí
- V řadě situací, které klienti předkládají, lze najít i něco pozitivního
- Klientovi je dobré sdělit, že v podobných situacích se ocitá řada lidí a jeho problému budeme věnovat velkou pozornost

Některé zásady práce s klienty

- Současné vnímání problémů vypadá někdy hůř než jak se jeví s časovým odstupem
- Pozor na slova, která nelze do úst vrátit
- Poradna je často místem, kde si lze utřídit myšlenky a vést i klidný rozhovor
- S pomocí poradce si může klient uspořádat postup svých kroků

Některé zásady práce s klienty

- Naslouchat přátelům, blízké rodině ve smyslu razantních kroků může být nebezpečné
- Občas i po pláči vykoukne úsměv, nebraňme se tomu
- Stojí za to povzbudit klienta ve všímavosti k jeho poplašnému zvonění

Volba partnera a směřování k manželství

- Co si člověk od manželství slibuje
- Rozdíly v představách žen a mužů
- Co také hraje roli (patriarchální, matriarchální, spolupracující přístup, klima v rodině vlastní a v rodině druhého partnera)
- Instrumentální složky
 - organizování chodu domácnosti, finance
 - výchova dětí a péče o ně
 - organizování volného času (společného i pro každého odděleně)
 - sex
- Tradiční pojetí mužské a ženské role

Komunikace

- Definice – info od zdroje k příjemci
- Motivace ke komunikaci –kognitivní, sdružovací, sebepotvrzovací, adaptační, potřeba uplatnit se, existenciální, nezávazně rozptylovací
- Diskvalifikace: mlčením, vyhnutím, nepřímá, zevšeobecněním, převedením
- Dvojná vazba
- Nácvik komunikace (sdělování, směřování)

Základní poradenské a terapeutické přístupy

- Behaviorální – směřování k přímé změně chování partnerů
 - - navození vzájemně kladného chování manželů
 - - nácvik účinné komunikace
 - - vypracování manželské dohody o specifických změnách chování
- Kognitivně behaviorální – naučit se věnovat pozornost způsobům, jak jeden i druhý docházejí ke svým závěrům
 - - akceptace (ujasnit si a formulovat svá přání, naučit se přijmout, co je odlišné a přizpůsobit se tomu), empaticky se sjednotit

Základní poradenské a terapeutické přístupy

- Humanisticko psychologický
 - Virginia Satirová – důraz na otevřenou komunikaci, kdy sdělené má odpovídat tomu, co člověk cítí
 - Popsala typy nepružného sdělování:
 - Karatel (obviňování, vytýkání, kritika, napomínání)
 - Prosebník (podrobivá komunikace - souhlas za každou cenu, omlouvání se, snaha být usmiřovačem a zachovatelem klidu za každou cenu)

Základní poradenské a terapeutické přístupy

Computer – chladná, racionální komunikace bez vyjádřených emocí

Šašek (plané filozofování, odvádění od daného tématu, zamezení probrání problematických momentů)

V.S. kladla důraz na neposuzování.

- Carl Rogers – nedirektivní, akceptující přístup, autentické chování poradce, podporovat klienty k vyjadřování svých pocitů a přijetí partnera, jaký je, vcítit se do něj, ale zároveň nebránit sobě ani partnerovi být sám sebou

Základní poradenské a terapeutické přístupy

- O'Neilovi – otevřené manželství
- rozvíjet vlastní schopnosti a zájmy
- mít možnost zůstat sám sebou
- nemanipulovat sebou navzájem
- vyjadřovat si náklonnost, respektovat se, důvěřovat si

Základní poradenské a terapeutické přístupy

- Systemický přístup
- - jeden prvek rodinného systému ovlivňuje dění celého systému
- - poradce se tváří, že není s to rychle chápat sdělované, podporuje klienty k vyjasňování
- - používá cirkulární dotazování
- St. De Shazer a Insoo Kim Berg vyjádřili pravidla, která mohou klientům pomoci:
- 1) Nespravuj, co není rozbité
- 2) Dělej víc toho, co funguje
- 3) Když to nefunguje, nedělej to, dělej něco jiného

Základní poradenské a terapeutické přístupy

- Transakčně analytický
- - vychází z „hraní her“ (individuálního programování) vedeno hladem po uznání, odměně, po struktuře (jak si organizovat čas, kdy člověk nespí)
- - transakce = základní jednotka společenské akce
- - přenos= jednotka vzájemných společenských styků

Základní poradenské a terapeutické přístupy

- Logoterapie a existenciální analýza
- - zaměřena na duchovní život, smysluplné prožívání a naplnění s využitím osobní zkušenosti

- Integrativní a eklektický
- - vychází z využití jednotlivých přístupů

Koluze

- Definice (potlačená a odvržená pudová přání či jejich části; co si chtěl jedinec přes partnera doplnit, vede k oživení konfliktně prožívaných přání)
- Analytický pohled
 - narcistická
 - orální
 - anální
 - genitální

Psychologie rodiny

- Definice rodiny
- Uzavřenost a otevřenost systému
- Funkční rodina

Dynamika rodinného soužití

- Etapy
- Normativní a paranormativní události
- Krize
 - definice
 - parciální dysfunkce
 - totální dysfunkce

Rozpad manželství a rozvod

- Od krize k rozvodu
- Čtyři etapy předrozvodového, rozvodového a porozvodového dění
- Psychorozvod
 - definice dle Plaňavy
 - úkoly

Rodinné a manželské mýty

- Předpokladem vydařeného manželství je sdílení společných zájmů
- V manželství se partneři rozhodují svobodně a nezávisle
- Vzájemná láska zabrání vzniku problémů a potíží
- Pro manželství nejsou zakázaní a rizikovní partneři
- Narozením dítěte se urovňají a vyřeší manželské spory
- Partnera (partnerku) je třeba přetvořit k obrazu svému
- Kdo není dokonalý, bezchybný, úspěšný, výkonný, je nehodnotnou až bezcennou bytostí
- „Jak ty mně, tak já tobě“
- Jestli se mně(nám něco nedaří, je třeba najít viníka (obětního beránka)
- Některé zásady jsou jasné, „svaté“, nejede přes ně vlak
- Dětem je třeba se obětovat, i manželský život je třeba jim a jejich blahu podřídit
- Co na srdci, to na jazyku (doma lze být upřímný a spontánní, lze si hned vše vyříkat)

Rodinná psychoterapie

- Přístupy
 - psychodynamický
 - experienciální
 - behaviorální
 - komunikační:
 - a) strukturní (S. Minuchin)
 - b) strategický (Haley, Lidz, Simon a Stierlin)
 - komunikačně interakční (V. Satirová)

Porozvodové spory o děti

- Rozvod jako zásah do rodinného dění
- Uspořádání kontaktů rodičů s dětmi
- Respekt rodičů navzájem
 - přiznání rodičovských schopností
 - přiznat druhému lásku k dětem
 - děti potřebují kontakt s oběma rodiči
 - muž nebude fungovat jako žena, žena nebude fungovat jako muž
 - zvládnutím rozvodové situace dospělí pomohou zmírnit její dopad na děti
 - dítě nemá být nátlakovým prostředkem k ovlivňování druhého rodiče
 - veškeré informace si předávají dospělí, dítě není transportérem vzkazů jednoho rodiče druhému
- Úkol pracovníků OSPOD
- Úloha soudu
- Syndrom zavrženého rodiče

Domácí násilí

- Vymezení pojmu
- Druhy násilí
 - psychické
 - fyzické
 - sexuální
- Mýty, které přetrvávají
- Pozice oběti, důvody jejího mlčení
- Důsledky DN
- Prevence
- Kam v případě ohrožení

Syndrom vyhoření

- Definice
- Příznaky
- Prevence